YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (3)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
3-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin oʻgʻli, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshligʻi
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA NAQDSIZ TO'LOVLAR ULUSHINING OSHISHI VA PUL MASSASI NAZORATI SAMARADORLIGIGA TA'SIRI 28
Pardayev G'ayrat Jabbor o'g'li

BUXGALTERIYA HISOBINING PAYDO BO'LISHI VA RIVOJLANISHI HISOB SIYOSATINING SHAKLLANISHIDA ASOS SIFATIDA 34
Abduvaxidov Farxod Tuychiyevich

O'ZBEKISTON AUDITORLIK TASHKILOTLARIDA ICHKI SIFAT NAZORATI STANDARTLARINI RISKKA YO'NALTIRILGAN YONDASHUV ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 41
Bobonarova Kamola

SANOAT KORXONALARINING INVESTITSION-INNOVATSION FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI 47
Azizova Habiba Arslonovna

TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIGA RAQAMLI DAVLAT XIZMATLARINI KO'RSATISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI 56
Yusupova Dilbar Mirabidovna

КАРБОНОВЫЕ КРЕДИТЫ В АГРАРНОМ СЕКТОРЕ КАК ИНСТРУМЕНТ РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА 61
Абдуллаева Зайнаб Руслановна

BUXORO ZINDONI VA BOLO HOVUZ ANSAMBLI MISOLIDA TARIXIY OBIDALARNING BARQAROR TURISTIK SIG'IMI TAHLILI 66
Shodiyeva Moxichehra Shokir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o'g'li

SOLIQ TIZIMIDA SOLIQ RISKINI BAHOLASH USLUBIYOTI 73
Ravshanjon Azimovich

O'ZBEKISTONDA UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA BUXORO VILOYATI TAHLILI 80
Davidxodjayev Oybek Obidovich

O'ZBEKISTONDA INVESTITSION KREDITLASHLASHNING AMALDAGI HOLATI VA ISTIQBOLLARI 85
Abdurashidova Mohidil Qodir qizi, Karimova A.

IQTISODIYOTNI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA DXSH ASOSIDA FAOLIYAT YURITAYOTGAN TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHNI BAHOLASH USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH MUAMMOLARI 91
Toxirov Jaxongir Maxmudjon o'g'li

SURXONDARYO VILOYATIDA UY-JOY QURILISHI VA IPOTEKA KREDITLASHNING O'ZARO BOG'LIQLIGI 96
Turopova Nigora Xolmurod qizi, Safarova Dilrabo Baxriddin qizi

ESG INTEGRATION AND GREEN FINANCIAL ANALYSIS: A NEW METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE FINANCIAL SUSTAINABILITY 100
Erkin Temirovich Shodiev

THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION OF TOURISM IN UZBEKISTAN AND PROSPECTS FOR ITS DEVELOPMENT 105
Bekmurodov Bakhtiyor Farkhodovich

TA'LIM MUASSASALARINI MOLIYALASHTIRISHDA OPTIMALLASHTIRISH ZARURATI VA YO'NALISHLARI 113
Umarov Avzaljon Yodgorali o'g'li

AHOLI ISTE'MOL MADANIYATI VA MILLIY IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI 118
Rustamov Sheroz Oblokulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ISHLAB CHIQARISH OMILLARINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: KOBB–DOUGLAS MODELI ASOSIDA EKONOMETRIK TAHLIL 123
Maxmudov Sobir Xudoyberdiyevich

BARQAROR SHAHARSOZLIK RIVOJLANISHIGA ERISHISHDA QATTIQ CHIQINDILARNI KOMPLEKS BOSHQARISH 129
Firas Halawani, Feruza Insavalieva

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕАЛИЗАЦИИ НА НАЦИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ КЛЮЧЕВЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ СОГЛАШЕНИЙ, СВЯЗАННЫХ С ТРАНСГРАНИЧНЫМ ЗАГРЯЗНЕНИЕМ, В УЗБЕКИСТАНЕ И СОСЕДНИХ СТРАНАХ 139
Шафикова Луиза, Ойбек Камилов

ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА УЗБЕКИСТАНА: ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО УРОВНЯ И ПОТЕНЦИАЛА РОСТА 150
Омонтурдиева Диёра

YER VA SUV RESURSLARINI INTEGRATSIYALASHGAN BOSHQARISHDA DRONLARDAN FOYDALANISH 155
Matkarimov Mansur

YASHIL INVESTITSIYALAR BOZORI MEXANIZMINING DASTAKLARI 161
Ziyodullayeva Gulasal Akmal qizi

СТРАТЕГИЯ ПРИВЛЕЧЕНИЯ И УДЕРЖАНИЯ ПЕРСОНАЛА ПОСРЕДСТВОМ HR-БРЕНДИНГА: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ И ПРАКТИКА РЕАЛИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН 167
Дониерова Фотимабону Алишер кизи

KAMBAG'ALLIKNI MONETAR VA KO'P O'LCHOVLI BAHOLASH METODOLOGIYASI ASOSIDA IQTISODIY O'SISH STRATEGIYALARINI KONSEPTUAL TAKOMILLASHTIRISH 173
Sotiboldiyev Asadbek Hasan o'g'li

QURILISH SANOATIDA RESURS TEJAMKOR ISHLAB CHIQARISH TIZIMINI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 179
Utbasarov Doniyorjon Baxtiyorovich

KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 188
Raximov Zafar Komilovich, Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o'g'li

KICHIK BIZNESDA XIZMATLAR SOHASINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI

Raximov Zafar Komilovich
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
"Real iqtisodiyot" kafedrasi dotsenti, PhD
r.zafar@list.ru

Mamatazimov Jaloliddin Sherzod o'g'li
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
"Iqtisodiyot" mutaxassisligi,
Mi-124 guruh magistranti
jalol7151@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirishning nazariy hamda amaliy jihatlari yoritib berilgan. Ma'lumotlar mualliflarning kuzatuvlari va adabiyotlar tahlili asosida shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: ijtimoiy-iqtisodiy siyosat, aholi farovonligi, xizmatlar sohasi, islohot, raqamli iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar, samaradorlik, ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish, kambag'allikni qisqartirish, barqaror iqtisodiy o'sish.

Abstract. The article discusses the theoretical and practical aspects of developing the service sector in small businesses based on digital technologies. The information is based on the authors' observations and literature analysis.

Key words: socio-economic policy, public welfare, service sector, reforms, digital economy, digital technologies, efficiency, provision of social services, poverty reduction, sustainable economic growth.

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития сферы услуг в малом бизнесе на основе цифровых технологий. Информация сформирована на основе наблюдений авторов и анализа литературы.

Ключевые слова: социально-экономическая политика, благосостояние населения, сфера услуг, реформы, цифровая экономика, цифровые технологии, эффективность, предоставление социальных услуг, сокращение бедности, устойчивый экономический рост.

KIRISH

Hozirgi globallashuv va axborot texnologiyalari jadal rivojlanayotgan davrda iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatida raqamli texnologiyalarni qo'llash xizmatlar sifatini oshirish, xarajatlarni kamaytirish hamda mijozlar bilan samarali aloqalarni yo'lga qo'yishda muhim omil hisoblanadi. Xizmatlar sohasi iqtisodiyotning tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo'lib, unda raqamlashtirish jarayonlari yangi imkoniyatlar yaratmoqda.

Kichik biznes subyektlari ko'pincha resurslarning cheklanganligi sababli samarali boshqaruv va innovatsion yondashuvlarga ehtiyoj sezadi. Raqamli texnologiyalar esa ushbu ehtiyojlarni qondirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Shu bois xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Bir qator iqtisodchi olimlar kichik biznesda xizmatlar sohasining ahamiyatini iqtisodiy adabiyotlar va ilmiy maqolalarida bayon qilganlar. Jumladan, bu masala F. Kotler, G. Armstrong, J. Saunders, V. Wong, M.

McDonald, E. Payne, O. Y. Goyxman, A. Paul Samuelson, D. William Nordhaus, McConnell, N. Gregory Mankiw, Y. A. Abdullayev, M. M. Muxammedov, M. Q. Pardayev, Q. D. Mirzayev, L. I. Galiaxmetova, Y. N. Yeremina, F. U. Tursunov, S. B. Boboqulov, K. M. Xurramov va boshqa olimlarning ilmiy izlanishlarida atroflicha yoritib berilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida induksiya va deduksiya, ilmiy abstraktlash, tizimli va qiyosiy tahlil, monografik hamda ekspert baholash usullaridan foydalanildi. Mazkur usullar tadbirkorlik tushunchasining mohiyati, tavsifi va tasniflanishining nazariy jihatlarini yoritib berishga xizmat qiladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O‘zbekiston Respublikasida tadbirkorlik subyektlarini innovatsion rivojlantirish, ularni davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash hamda shu orqali mamlakat iqtisodiyotini samarali rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda. So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalar tadbirkorlik faoliyatini tejamkor va samarali tashkil etish bilan bir qatorda, xizmatlar sohasida keng imkoniyatlar yaratib bermoqda.

Raqamli texnologiyalar — axborotni yaratish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini avtomatlashtirishga xizmat qiluvchi zamonaviy texnologiyalar majmuasidir. Ular xizmatlar sohasidagi turli jarayonlarni soddalashtirish hamda samaradorlikni oshirishga yordam beradi.

Global iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlik subyektlarini rivojlantirishning samarali usullarini qo‘llash, iqtisodiyoti rivojlangan davlatlar tajribasini o‘rganish va yangi tadbirkorlik yo‘nalishlarini tashkil etish aholi farovonligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Jahon iqtisodiyotida raqamli texnologiyalar nafaqat tijorat faoliyatida, balki davlat xizmatlarini ko‘rsatishda ham keng qo‘llanilmoqda. Natijada aholini ro‘yxatga olish, davlat tashkilotlari faoliyatini monitoring qilish, xizmatlar sifatini baholash hamda korrupsiyaviy holatlarning oldini olish bo‘yicha samarali mexanizmlar shakllanmoqda.

Hozirgi kunda xizmatlar sohasida jahon amaliyotida keng qo‘llanilayotgan quyidagi raqamli texnologiyalar mavjud (1-jadval).

1-jadval. Xizmat ko‘rsatish sohasida keng qo‘llanilayotgan raqamli texnologiyalar tasnifi va tavsifi[1]

t/r	Raqamli texnologiya	Tasnif guruhi	Tavsifi
1.	Elektron tijorat platformalari	Savdo va marketing texnologiyalari	Internet orqali xizmat yoki mahsulotlarni sotish, buyurtma qabul qilish va mijozlar bilan onlayn aloqa qilish imkonini beradi.
2.	Mobil ilovalar	Mijozlar bilan o‘zaro aloqa texnologiyalari	Foydalanuvchilarga xizmatlardan tez va qulay foydalanish, buyurtma berish va ma’lumot olish imkonini yaratadi.
3.	Onlayn to‘lov tizimlari	Moliyaviy texnologiyalar (FinTech)	Elektron to‘lovlarni amalga oshirish, pul o‘tkazmalari va hisob-kitoblarni tez va xavfsiz bajarishga xizmat qiladi.
4.	Bulutli texnologiyalar	Axborot infratuzilmasi va ma’lumotlarni boshqarish texnologiyalari	Ma’lumotlarni saqlash, qayta ishlash va ulardan masofadan turib foydalanish imkonini beradi.
5.	Sun’iy intellekt va ma’lumotlar tahlili	Analitik va intellektual texnologiyalar	Katta hajmdagi ma’lumotlarni tahlil qilish, prognoz qilish va biznes qarorlarini qabul qilishni optimallashtiradi.

2-jadval. Kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish jarayoniga omillar ta’siri[2]

t/r	Omillar turi	Ijobiy ta’sir etuvchi omillar	Salbiy ta’sir etuvchi omillar
1	Iqtisodiy omillar	Raqamli texnologiyalarni joriy etishga investitsiyalarning ko‘payishi, biznes xarajatlarining kamayishi	Moliyaviy resurslarning yetishmasligi, texnologiyalarni joriy etish xarajatlarining yuqoriligi
2	Texnologik omillar	Internet infratuzilmasining rivojlanishi, zamonaviy IT platformalar mavjudligi	Internet tezligining pastligi, texnik infratuzilmaning yetarli rivojlanmaganligi

1 Tadqiqotlar asosida mualliflar tomonidan ishlab chiqildi.
2 Tadqiqotlar asosida mualliflar tomonidan ishlab chiqildi.

3	Institutsional omillar	Davlat tomonidan raqamli iqtisodiyot va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash dasturlari	Me’yoriy-huquqiy bazaning yetarli darajada takomillashmaganligi
4	Kadrlar omili	Raqamli texnologiyalarni biladigan mutaxassislarning mavjudligi	IT mutaxassislarining yetishmasligi, xodimlarning raqamli savodxonligi pastligi
5	Bozor omillari	Onlayn xizmatlarga bo‘lgan talabning ortishi, yangi mijozlar segmentining paydo bo‘lishi	Raqobatning kuchayishi, iste’molchilarning raqamli xizmatlarga to‘liq moslashmaganligi
6	Innovatsion omillar	Sun’iy intellekt, mobil ilovalar va elektron platformalarning rivojlanishi	Innovatsion texnologiyalarni joriy etishda tajribaning kamligi
7	Axborot xavfsizligi omillari	Zamonaviy himoya tizimlarining joriy etilishi, ma’lumotlar xavfsizligini oshirish	Kiberxavfsizlik tahdidlari, ma’lumotlar o‘g‘irlanishi xavfi

Kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish ko‘plab omillarga bog‘liq. Ijobiy omillar xizmatlar samaradorligini oshirsa, ayrim cheklovchi omillar raqamlashtirish jarayonining sur’atiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli raqamli infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar malakasini oshirish hamda davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Respublikamiz iqtisodiyotida raqamli texnologiyalar ulushini oshirish, jumladan, kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish bo‘yicha mamlakatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyev tomonidan bir qator farmon va qarorlar qabul qilinmoqda. Jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasini tasdiqlash va uni samarali amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi PF-6079-son Farmoni[3], 2022-yil 28-yanvardagi “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF-60-son Farmoni[4], shuningdek, 2020-yil 28-apreldagi “Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatni keng joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-4699-son Qarori[5] hamda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 15-iyundagi “Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini reyting baholash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 373-son Qarori[6] raqamli texnologiyalarni amaliyotga keng joriy etish bo‘yicha davlat tomonidan tizimli ishlar amalga oshirilayotganini ko‘rsatadi.

Ta’kidlash joizki, kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirishda davlat muhim islohotchi sifatida ijtimoiy-iqtisodiy, texnik-texnologik hamda iqtisodiy-moliyaviy muhitni shakllantirish va qo‘llab-quvvatlashda muhim rol o‘ynaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kichik biznesda xizmatlar sohasini raqamli texnologiyalar asosida rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirish, xizmatlar sifatini yaxshilash hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar yordamida kichik biznes subyektlari o‘z faoliyatini modernizatsiya qilish, yangi bozorlarni o‘zlashtirish va mijozlarga yanada sifatli xizmat ko‘rsatish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Kelgusida xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta’minlash bilan birga, mamlakat iqtisodiyotining izchil o‘sishiga ham munosib hissa qo‘shadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Котлер Ф., Армстронг Г., Сондерс Дж., Вонг В. Основы маркетинга. – М., СПб., К.: Издат. дом «Вильямс», 1999. – 718 с.
2. Мак-Дональд М., Пэйн Э. Сфера услуг. Полное пошаговое руководство по маркетинговому планированию. – М.: КноРус, 2009. – 448 с.
3. Гойхман О.Я. К вопросу формирования терминологии сферы сервиса // Теоретические и прикладные проблемы сервиса. – 2007. – № 1. – С. 31–34.
4. Paul A. Samuelson, William Nordhaus D. Economics. 19th Edition. – McGraw-Hill Companies, USA, 2009. – 744 p.
5. McConnell, Brue. Economics. 19th edition. – McGraw-Hill/Irwin, USA, 2014. – 984 p.; N. Gregory Mankiw. Principles of Economics. 7th edition. – Amazon, USA, 2014. – 880 p.
6. Абдуллаев Ё.А. Менежмент: дарслик. – Тошкент: «Ўқитувчи», 2001 й.
7. Мухаммедов М.М., Мардонов Б.Б. Хизмат кўрсатиш соҳасида аҳоли бандлиги ва даромадлари: монография. – Т.: «Инновацион ривожланиш нашриёт-матбаа уйи», 2021. – 186 б.
8. Пардаев М.Қ. Хизматлар кўрсатиш тармоқлари иқтисодиётининг айрим муаммолари. – Т.: Наврўз, 2014. – 264 б.

3 https://lex.uz/ru/docs/-5030957
4 https://lex.uz/uz/docs/-5841063
5 https://lex.uz/docs/-4800657
6 https://lex.uz/docs/-5458249

9. Мирзаев Қ.Д., Султонов Ш.А. ва бошқалар. Хизматлар соҳаси иқтисодиёти: дарслик. – Самарқанд: СамИСИ, 2022. – 251 б.
10. Галиахметова Л.И. Благополучие, субъективное благополучие, удовлетворённость жизнью: проблема взаимосвязи // Вестник Башкирского университета. – 2015. – Т. 20. – № 1.
11. Уремина Е.Н. Личностные характеристики как предикторы субъективного благополучия личности с разной ситуацией трудовой занятости // Изв. Сарат. ун-та. Нов. сер. Сер. Акмеология образования. Психология развития. – 2017. – Т. 6. – Вып. 1 (21).
12. Хуррамов К.М. Raqamli texnologiyalar asosida tadbirkorlikni rivojlantirish // «Экономика и социум». – 2025. – № 11 (138)-1. – Б. 665–667.
13. Qonunchilik ma'lumotlari milliy elektron bazasi. – https://lex.uz/ru/docs/-6600413
14. Journal of Marketing, Business and Management (JMBM). – www.jmbm.uz

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (3)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz